

19.1.2017

Bolagsmodellen – en lösning på finansieringen av transportnätet

Kommunikationsministeriet föreslår att det i Finland bildas ett statsbolag med ansvar för statens transportnät. Bolaget ska se till att transportnätet hålls i adekvat skick och att det utvecklas långsiktigt. Bolagets verksamhet ska inte vara beroende av statsfinanserna, utan det ska styras av medborgarnas och näringslivets behov och tillfredställelse, sade kommunikationsminister Berner när utredningen om transportnätsbolaget offentliggjordes den 19 januari 2017.

- Finansieringen av transportnätet måste ses över, eftersom staten inte har tillräckliga medel för att upprätthålla, och än mindre för att utveckla, det statligt ägda transportnätet. Bristen på finansiering har lett till en synnerligen stor reparationsskuld, så det finns knappast någon som tycker att nuläget är bra. Nu har vi ett förbättringsförslag som är värt att granskas fördomsfritt och med tanke på resultatet, säger minister Berner. Hon preciserar att bolagets investeringar i huvudsak ska riktas till den del av det statliga transportnätet som finns i glesbygden, utanför tätorterna, och inte till gatunätet i städerna.

- Transportnätet måste kunna tillgodose medborgarnas, företagens och samhällets behov nu och särskilt i framtiden. I dag kan vi inte veta vilka tjänster som kommer att stå till buds i morgon, men vi kan skapa förutsättningar för att det ska vara möjligt att ta fram dessa tjänster, betonar kommunikationsminister Anne Berner.

- Vi har inte för avsikt att öka kostnaderna för trafiken och vi vill inte heller begränsa eller följa upp när, var eller hur medborgarna rör sig. Vårt förslag utgår ifrån att de totala kostnaderna för trafiken och transporterna inte ska öka. Trafikanterna ska själva fritt få välja vilka tjänster de behöver oavsett om det bara handlar om väganvändning eller ett komplett servicepaket.

- I bakgrunden av utvecklingen av transportnätet är även energi- och klimatstrategin och de mål om utsläppsminskning som gäller trafiken. I transportsektorn räcker det inte med enskilda åtgärder för att nå målen, utan vi måste tillgripa alla tänkbara medel. Dessutom behöver vi ändra systemet. Ett transportnätsbolag och kundavgifter som tas ut för användningen av transportnätet är exempel på detta, berättar minister Berner.

En reglerad helhet till förmån för medborgarna

Det planerade bolaget avses producera tjänster som är nödvändiga för samhället och därför bör det också styras av samhället. Avsikten är att riksdagen ska styra bolaget utifrån en transportnätspolitisk redogörelse som görs upp för flera regeringsperioder och uppdateras varje regeringsperiod. Bolaget ska regleras dels genom lag, dels med hjälp av statens ägarstyrning och incitament, vilka styr bolagets verksamhet i en riktning som är till nytta för samhället. På detta sätt kan vi till exempel trygga att underhållet av det vägnät som bolaget förvaltar är tillräckligt. Det är kommunikationsministeriet som ska svara för ägarstyrningen av bolaget.

Transportnätets servicenivå och en skälig prissättning säkerställs genom lagar och myndighetsföreskrifter som bolaget använder som rättesnöre för sin verksamhet. Dessutom ska bestämmelser om offentligheten i bolagets verksamhet utfärdas genom lag så att till exempel handlingsoffentligheten är större än i statsbolag i övrigt. Trafiksäkerhetsverket Trafi föreslås ha i uppgift att övervaka verkställigheten av lagen och föreskrifterna, vilket inte kräver stora satsningar på ny myndighetsövervakning.

Fasta avgifter i hela landet – ingen obligatorisk övervakning av fordonen

Enligt planerna ska transportnätsbolaget samla in en avgift för väganvändningen. Avgiften används till att finansiera underhåll och utveckling av det transportnät som bolaget förvaltar.

Av konsumenterna avses bolaget ta ut en riksomfattande, tidsbaserad fast avgift (till exempel på månads- eller årsbasis), vilket inte kräver positionering av fordonet.

I fortsättningen är det meningen att tjänsteoperatörerna tillhandahåller trafikanterna ett urval valfria tjänster. Vid sidan av de fasta avgifterna ska operatörerna även kunna erbjuda paket med kilometerbaserad prissättning, förutsatt att det uppkommer tillräckligt med konkurrens på marknaden. De kilometerbaserade tjänsterna föreslås vara valfria för konsumenterna och kräva positionering av fordonen så att operatören vet om ett fordon färdas

på en väg som förvaltas av transportnätbolaget eller på en kommunal väg eller enskild väg. Uttaget av kundavgifter äventyrar inte integritetsskyddet.

Avgiftens storlek fastställs enligt fordonets utsläppsnivå: för fordon med höga koldioxidutsläpp blir avgiften större än för utsläppsnåla fordon.

För konsumenterna betyder avgifterna klarhet i färdkostnaderna och att de själva kan inverka på kostnaderna för sin mobilitet.

Bättre trafikleder, smidigare transporter

Kommunikationsministeriet har under ledning av minister Anne Berner utrett möjligheterna att bilda ett eventuellt trafiknätbolag. Regeringen beslutade inleda utredningen i april 2016 i samband med att den godkände planen för de offentliga finanserna.

På basis av utredningen föreslår ministeriet att den del av det statliga vägnätet som förvaltas av Trafikverket i början av 2018 ska övergå till ett bolag med statliga specialuppgifter. Specialutredningen om bannätet och farlederna fortsätter och målet är att de ska omfattas av bolagets verksamhet vid ingången av 2019.

Bolagets tilltänkta ägare är finska staten (65 %) och landskapen (35 %). Att bolaget förblir i statlig ägo säkras genom lag så att bolagets aktier inte får överlåtas åt någon annan utan riksdagens samtycke.

Till en början ska bolaget svara för underhåll, istandsättning och utveckling av det statliga vägnätet. Bolaget föreslås finansiera sin verksamhet genom intern finansiering, alltså med de avgifter som tas ut för användning av transportnätet samt måttfull låntagning. Meningen är att den totala betalningsbördan för trafikanterna inte ska växa, och därför sänker man samtidigt de nuvarande skatterna (bland annat bilskatten och fordonsskatten).

Öppen diskussion och respons

Ministeriets förslag till utredning om hur trafiknätet ska utvecklas skickas på en omfattande remiss. Måndagen den 23 januari öppnas en medborgardiskussion på adressen www.dinasikt.fi. Dessutom välkomnar ministeriet synpunkter och respons på e-postadressen live@lvm.fi.

Storleken på kundavgifterna kan räknas ut med den så kallade LIVE-räknaren på adressen <http://www.trafi.fi/live-laskuri>.

Bättre trafikleder – smidigare transporter. Utredning om utvecklingen av trafiknätet på företagsekonomiska grunder: statens trafiknätbolag. (Rapporter och utredningar 1/2017). Rapporten och bakgrundsstudierna till den kan läsas på kommunikationsministeriets webbtjänst på adressen www.lvm.fi. (Ärendenummer LVM/810/01/2016).

På kommunikationsministeriets webbplats publiceras också ett bildspel om förslaget, ett antal faktablad och svar på de vanligaste frågorna.

Ytterligare information

Juhapekka Ristola, överdirektör, tfn 0295 342 348, 040 078 8530
Olli-Pekka Rantala, överdirektör, tfn 0295 342 585, 050 344 3400
Mikael Nyberg, överdirektör, tfn 0295 342 474, 040 837 8794